

Handleiding LIFE-NL

(Listening Inventories For Education, Nederlandse vertaling)

'Vragenlijsten naar effect van geluidsapparatuur'

Introductie

Langere tijd was het de gewoonte om het effect van geluidsapparatuur bij kinderen na te gaan via de ouders en/of leerkracht. Voor volwassenen waren er echter al meerdere 'self-assessment' vragenlijsten beschikbaar.

In 1997 publiceerden Giolas, Maxon en Kessler de 'Hearing Performance Inventory for Children' (HPIC), waarin kinderen vragen beantwoordden over moeilijke luistersituaties in de klas, met behulp van plaatjes. De LIFE maakt dankbaar gebruik van dit voorbeeld en heeft dit verder uitgewerkt.

De LIFE vragenlijsten zijn ontwikkeld met de volgende doelen:

- De leerling beschikt over een instrument voor zelfrapportage, waarin klassensituaties aan bod komen die een moeilijke luistersituatie voorstellen.
- De leerkracht beschikt over een instrument, dat gebruikt kan worden om het effect te evalueren van interventies ter verbetering van de luisteromgeving van een bepaalde leerling.
- De vragenlijsten zijn zodanig valide en betrouwbaar, dat ze gebruikt kunnen worden als meetinstrument voor pre- en posttesten bij het evalueren van verbeteringen van de luistersituatie in de klas.
- De vragenlijsten kunnen mede worden gebruikt door de leerkrachten en leerlingen ter bewustwording van bepaalde moeilijke luistersituaties.
- De leerkracht en leerling verkrijgen meer informatie over een gunstige luisteromgeving en kunnen zodoende hiermee zelf aan de slag.

Er zijn drie verschillende vragenlijsten:

1. de leerling-versie ('student appraisal of listening difficulty')
2. de leerkracht-versie ('teacher appraisal of listening difficulty')
3. de observatielijst voor de leerkracht ('Teacher opinion and observation list')

De eerste twee lijsten zijn vertaald in het Nederlands en zullen hier kort besproken worden

Leerlingversie

Deze is bedoeld voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Per item wordt een luistersituatie beschreven met behulp van een plaatje. De respons is hierbij flexibel: het kind mag een verbale respons geven over de moeilijkheidsgraad van de luistersituatie, maar mag hiervoor ook plaatjes aanwijzen (smiley's).

De luistersituaties zijn ontleend aan de HPIC, maar vervolgens flink gemoderniseerd aan de hand van interviews en enkele veldstudies. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst is getest bij normaal horende kinderen (grade 3 +4, elementary school). Zowel bij vergelijking van de twee groepen als bij test-hertest vergelijking bleken geen grote verschillen op te treden in de antwoorden van de kinderen.

Leerkrachtversie

Deze helpt de leerkracht om het luistergedrag van de leerling te beschrijven. Een score kan worden afgeleid, welke gebruikt kan worden als maat voor het effect van een bepaalde interventie (bijv. gebruik van geluidsapparatuur), of een indicatie voor gebieden waarop verdere interventie benodigd is.

Nederlandse vertaling en aanpassing van de LIFE leerlingversie

De oorspronkelijke LIFE leerlingversie bevat een apart plaatjesboek en een aanwijsblad. De testleider vult de vragenlijst dan samen met de leerling in. Eventueel kan hierbij gebruik gemaakt worden van een symbolische antwoordschaal, waarbij het kind plaatjes van Smiley's kan aanwijzen om de moeilijkheidsgraad van de situatie aan te duiden.

Naar analogie van de UK-versie van de LIFE (Canning, 1999) zijn in de Nederlandstalige versie van de LIFE de plaatjes geïntegreerd met de vragenlijst, zodat kinderen de vragenlijst na een korte instructie zelfstandig kunnen invullen. Voorwaarde hierbij is, dat de kinderen goed moeten kunnen lezen en zelfstandig in staat moeten zijn om de opdracht te begrijpen. Voor gebruik bij jongere kinderen (<9 jaar) kan de lijst eventueel samen met de leerkracht worden ingevuld. Desgewenst kan ervoor gekozen worden om in plaats van de 5-puntsschaal een 3-puntsschaal te gebruiken.

Gebruik van de LIFE-vragenlijsten

De vragenlijsten kunnen gebruikt worden voor twee doelen:

1) Effectmeting: kwantificeren van de voordelen van geluidsapparatuur

Hierbij wordt de vragenlijst voor de leerling vóór en na een interventie afgenomen in een pre- en posttest experimenteel design. De veranderingen die geobserveerd worden tussen de twee metingen worden toegekend aan de interventie en worden gebruikt als een index voor de effectiviteit. De vragenlijst voor de leerkracht wordt alleen na de interventie ingevuld en kan ter aanvulling dienen.

2) Verbetering van het begrip voor de noodzaak van aanpassing van de luisteromgeving in de klas

Pas als de luistermoeilijkheden beter begrepen worden door leerkracht en leerling, kunnen ze effectiever gebruik maken van de technologie en andere interventies om deze luistermoeilijkheden te verminderen.

Bijvoorbeeld:

- de leerlingversie kan worden ingevuld aan het begin van ieder schooljaar. Daarna kunnen strategieën worden bedacht om de luistermoeilijkheden te verminderen.
- De leerling kan aan de hand van de zelf ingevulde vragenlijst bepalen welke acties moeten worden ondernomen om de eigen luistermoeilijkheden te verminderen.
- Leerkrachten begrijpen luistermoeilijkheden beter, als ze de leerling beter kennen. Het laten invullen van de leerlingversie kan ze hierbij helpen.
- Met behulp van de leerlingversie kan bekeken worden welke luistersituaties aanpassing behoeven.

Afname van de LIFE-vragenlijsten

1. Leerlingversie (aangepast)

De plaatjes geven moeilijke luistersituaties op school weer. De eerste tien zijn gerelateerd aan de klassensituatie en zijn gevoelig voor veranderingen door gebruik van geluidsapparatuur (hoortoestellen, FM-apparatuur, sound-field systemen). De overige plaatjes stellen aanvullende luistersituaties voor die mogelijk niet in elke schoolsituatie aanwezig zijn. De testleider bepaalt of deze laatste 5 plaatjes gebruikt worden voor de betreffende leerling. De leerling geeft aan welke moeilijkheidsgraad hij ervaart bij elke luistersituatie. Oudere leerlingen (vanaf 9 jaar) antwoorden op een 5-puntsschaal: "altijd moeilijk", "vaak moeilijk", "soms moeilijk", "vaak gemakkelijk" en "altijd gemakkelijk". Voor jongere leerlingen kan eventueel een 3-puntsschaal gebruikt worden: "gemakkelijk", "normaal", of "moeilijk". Op de vragenlijst worden in dit geval slechts de twee uiterste en de middelste antwoordmogelijkheden gebruikt. De vragenlijst wordt twee keer afgenomen: één keer vóór het gebruik van geluidsapparatuur, één keer na het gebruik van geluidsapparatuur.

Fig 1: 5-puntsschaal, gebruikt voor de oudere kinderen

Afname-protocol voor oudere kinderen (vanaf ongeveer 9 jaar)

De leerling ontvangt de vragenlijst en een potlood om de antwoorden aan te kruisen. Bewaar het scoreformulier (laatste blad) voor eigen gebruik. Geef instructies, zoals deze ook te lezen zijn op de vragenlijst:

'Kijk goed naar de plaatjes. Hoe zou het zijn als je zelf in die klas zat? Bedenk voor jezelf hoe gemakkelijk het is om de juf/meester te verstaan. Kruis het vakje aan waar jouw antwoord bij staat'.

De antwoordschalen kunnen desgewenst toegelicht worden als volgt:

"altijd moeilijk" betekent dat je in de klas altijd moeilijk kan verstaan, "vaak moeilijk" betekent dat je ongeveer 75% van de tijd moeilijk kan verstaan, "soms moeilijk" betekent dat je ongeveer de helft van de tijd moeilijk kan verstaan, "soms gemakkelijk" betekent dat je ongeveer 25% van de tijd moeilijk kan verstaan, "altijd gemakkelijk" betekent dat je nooit moeite hebt met verstaan in die situatie.

Zorg dat de leerling in alle rust kan antwoorden. Geef de gelegenheid om vragen te stellen als iets niet duidelijk is. Controleer aan het eind of alles correct is ingevuld.

Afname-protocol voor jongere kinderen (beneden 9 jaar)

Laat de plaatjes één voor één zien aan de leerling. Dek hierbij de niet-relevante plaatjes af met een leeg blaadje. Lees hardop de beschrijving van de betreffende luistersituatie voor. Desgewenst kan deze beschrijving iets worden aangepast, om de persoonlijke situatie van de leerling beter te benaderen. (Denk eraan om hier dan wel een notitie van te maken, zodat bij de posttest dezelfde aanpassing wordt gedaan als bij de pretest.)

De driepuntsschaal is ontwikkeld voor gebruik bij jongere kinderen. Met behulp van de driepuntsschaal respons-kaart kan de student per situatie aangeven of de luistersituatie "gemakkelijk", "normaal", of "moeilijk" is.

Geef de instructies als volgt:

'Ik ga je een aantal plaatjes laten zien over school. Ik wil graag dat je me bij elk plaatje vertelt hoe moeilijk je het vindt om te luisteren.

Je hebt steeds drie keuzes: "moeilijk" betekent dat het moeilijk is om de juf/meester of de kinderen op het plaatje te verstaan; "normaal" betekent dat je de juf/meester of de kinderen op het plaatje kan verstaan; "gemakkelijk" betekent dat het voor jou gemakkelijk is om de juf/meester of de kinderen op het plaatje te verstaan. Begrijp je wat "moeilijk", "normaal" en "gemakkelijk" betekenen? (Zo niet, nogmaals uitleggen).

Okee, ben je er klaar voor?'

Na het invullen van de vragenlijst kunnen de scores worden overgenomen op het scoreblad. Er zijn twee eindscores: 'luisteren in de klas' en 'overige situaties'. Beide scores kunnen variëren van 0 tot 100. Door de pre-testscore (vóór gebruik apparatuur) te vergelijken met de post-testscore (na gebruik van apparatuur) kan het effect worden beoordeeld.

2. Leerkrachtversie

De leerkrachtversie van de LIFE wordt na gebruik van de geluidsapparatuur ingevuld. De lijst bestaat uit 16 vragen die gerelateerd zijn aan specifieke gebieden van mogelijke verbetering in leerling-gedrag of leerprestaties. De totaalscore die hiervan afgeleid wordt, zal belangrijke veranderingen ten gevolge van de geluidsapparatuur kunnen documenteren.

Instructies

De leerkracht vult de vragenlijst in voor een individuele leerling uit zijn klas. Omcirkel voor elke luistersituatie het getal dat correspondeert met de mate van verbetering of verslechtering in het luistergedrag van de betreffende leerling. Als de leerkracht het volledig eens is met de stelling, dan is er dus sprake van optimale verbetering in de luistersituatie en wordt (2) omcirkeld. Als de leerkracht het er minder mee eens is, kunnen achtereenvolgens de (1), (0), (-1), en (-2) omcirkeld worden. Hierbij staat de (0) voor 'geen verandering' en de (-2) voor 'verslechtering'. Bij elk item moet een antwoord gegeven worden.

Na het beantwoorden van de items op de +2 tot -2 schaal, kunnen de getallen bij elkaar worden opgeteld om een totaalscore te berekenen. De maximale score is 35, de minimale score -35. Bij de samenvatting kan vervolgens worden aangegeven in welke categorie de veranderingen bij deze leerling vallen: 'erg succesvol' (score 26-35), 'succesvol' (16-25) of 'beperkt succesvol' (5-15). Resulteert de berekening in een negatieve score of een score beneden de 5, dan zou het gebruik van de geluidsapparatuur resulteren in verslechtering van luistergedrag.

Referenties

- Anderson, K. L., & Smaldino, J. J. (1998). Listening Inventories for Education; user's manual. Tampa (USA): Educational Audiology Association.
- Canning, D. (1999). Student LIFE-UK. www.hear2learn.com
- Giolas, T., Maxon, A. & Kessler, A. (1997) The Hearing Performance Inventory for Children. Tampa(USA): Educational Audiology Association.